

هم کلاسی
Hamkelasi.ir

به نام خداوند جان و خود

آزمون علوم و فنون ادبی هماهنگ پایه دهم دبیرستان جمهوری اسلامی منطقه ۱۹ شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

تنظیم از مریم افشار طهرانی دبیر ادبیات و زبان فارسی منطقه نوزده شهر تهران

نام و نام خانوادگی :		شماره کلاس :	نام دبیر :
۱/۵			<p>درست یا نادرست بودن هر یک از موارد زیر را تعیین نمایید:</p> <p>الف) نگاهی کلی به متن از آغاز تا انجام برای کشف لحن و آهنگ ضروری نیست.</p> <p>ب) هنگامی که از متن، سخن می‌گوییم، خواست ما فقط نوشته‌های روی کاغذ و کتاب است.</p> <p>پ) در سطح موسیقیایی از قلمرو ادبی متن را از دید وزن، قافیه، ردیف و آرایه‌های بدیع لفظی بررسی می‌نماییم.</p> <p>ت) در قلمرو فکری، متن از نظر ویژگی‌های فکری، روحیات، اعتقادات و دیگر جنبه‌های فکری، بررسی می‌شود.</p> <p>ث) «سطح واژگانی» و «سطح دستوری یا نحوی» مربوط به قلمرو ادبی است.</p> <p>ج) بررسی متن از دید مسائل علم بیان شامل: تشییه، استعاره، مجاز، کنایه و مراجعات نظری است.</p>
۱/۵			<p>موارد درست درون کمانک را تعیین نمایید:</p> <p>الف) بررسی کاربردهای تاریخی دستور مربوط به قلمرو (ادبی / زبانی) است.</p> <p>ب) پی‌بردن به تعلیمی یا اندرزی بودن متن به قلمرو (فکری / نتیجه‌گیری) برمی‌گردد.</p> <p>پ) پس از خوانش شعر، تعیین قالب شعری مربوط به (قلمرو زبانی / ادبی) است.</p> <p>ت) شاعر برای انتقال عاطفه خود به دیگران از (زبان / تفکر) بهره‌مند گیرد.</p> <p>ث) وزن در شعر جنبه تزئینی ندارد و جزو (ساختگی / طبیعت) شعر است.</p> <p>ج) توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف (لحن / قافیه) می‌شود.</p>
۱/۵			<p>برای شعر زیر سه مورد از نکات زبانی را استخراج نمایید:</p> <p>«چو صیاد آمد او را مرده پنداشت نمی‌بارست روبه را کم انگاشت کنون باید به کارم حیله‌سازی به دل می‌گفت : با دل نیست بازی</p>
۱/۵			<p>شعر زیر را از نظر قلمرو ادبی بررسی نمایید. (سه مورد)</p> <p>«صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید دانه چون در آسیا افتاد تحمل بایدش قطره آبی که دارد در نظر گوهرشدن از کنار ابر، تا دریا تنزل بایدش»</p>
۱			<p>در عبارت زیر با توجه به قلمرو ادبی «تضاد و دو مورد تشبیه» را شناسایی نموده، سپس نوع حکایت را تعیین نمایید.</p> <p>«باری ، به نصیحتش گفتم : ای فرزند ، دخل آب روان است و عیش ، آسیاب گردان ؛ یعنی خرج فراوان کردن ، مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد. »</p>
۰/۵			<p>ویژگی مشترک دو بیت زیر از نظر قلمروی ادبی ، چیست ؟</p> <p>الف) هر که دل پیش دلبری دارد ریش در دست دیگری دارد ب) چو نام دل شنید از دور، روباه جهان بر چشم او شد تیره، آن گاه</p>
ادامه پرسش‌ها در صفحه دوم			

۱/۵

متن زیر را بخوانید و بنویسید شناسایی هر یک از موارد زیر مربوط به کدام قلمرو است؟

۷

«من دنیا را بدان چاهی پرآفت، مانند کردم و موشان سپید و سیاه و مداومت ایشان بر بریدن شاخها بر شب و روز، و آن چهار مار را به طبایع که عمامه خلقت آدمی است و چشیدن شهد و شیرینی را مانند کردم به لذات این جهانی که فایده آن، اندک و رنج آن، بسیار است.»

الف) تشبیه دنیا به چاه پرآفت

ب) جمع کلمه «موش» با نشانه «ان»

پ) به کارگیری «شهد» در معنی «عسل»

ت) کاربرد کهن واژه «شاخ»

ث) شبکه معنایی میان «شهد» و «شیرینی»

ج) با خواندن آخر حکایت درمی‌باییم که نویسنده نسبت به خوشی‌های زودگذر، نگرش منفی دارد.

۱

با توجه به شعر زیر، به پرسش‌های داده شده پاسخ مناسب دهید.

«سود و زیان و مایه چو خواهد شدن ز دست از بهر این معامله غمگین مباش و شاد»

الف) محتوای آن را با توجه به قلمرو فکری، بررسی نمایید.

ب) با توجه به قلمرو ادبی «تضادها» را ببایید و بنویسید.

۲

حکایت زیر را بخوانید و جدول زیر را کامل نمایید.

۸

«روزی شخصی پیش بهلول، بی‌ادبی نمود. بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جانیاوردی؟

او گفت: چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشهنه‌اند.

گفت: آب و گل تو را نیکو سرشهنه‌اند، اما لگد کم خورده‌است.»

موضوع	توضیح	
نوع لحن	(۰/۲۵)	.....
قلمرو زبانی	الف) نوع ساختمان واژه «ادب» را بنویسید. ب) «آب و گل تو را نیکو سرشهنه‌اند، اما لگد کم خورده‌است.» جمله ساده است یا مرکب؟	(۰/۲۵)
قلمرو ادبی	الف) تلمیح آن را بنویسد. ب) کنایه را ببایید و معنای آن را بنویسید. پ) بین واژه‌های «آب» و «گل» و «سرشهنه‌اند» آرایه ..... وجود دارد.	(۰/۵) (۰/۲۵)
قلمرو فکری	الف) نوع حکایت چیست? ب) مفهوم حکایت را بنویسید.	(۰/۲۵) (۰/۵)
نتیجه‌گیری	(۰/۵)	.....

ادامه پرسش‌ها در صفحه سوم

۱	هر یک از شعرهای ستون «الف» به کدام مورد در ستون «ب» مربوط می‌شود(در ستون «ب» یک مورد اضافی است). <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 15%; text-align: center; padding: 5px;">ب</td><td style="width: 85%; text-align: center; padding: 5px;">الف</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">الف) بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ جون آب و چون آتش است ب) روی مپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ) زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت) برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید</td></tr> </table>	ب	الف	بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط	الف) بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ جون آب و چون آتش است ب) روی مپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ) زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت) برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید	۱۰
ب	الف					
بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط	الف) بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ جون آب و چون آتش است ب) روی مپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ) زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت) برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید					
۱	<p>موارد زیر را با استفاده از معلومات خود کامل نمایید:</p> <p>الف) واج آرایی تکرار یک ..... در سخن است ؛ به گونه‌ای که بر موسیقی و تأثیر آن بیفزاید.</p> <p>ب) آنچه در تکرار اهمیت دارد ، جنبه موسیقایی و آوای سخن است نه ..... آن.</p> <p>پ) عواملی که موسیقی لفظی را پدید می‌آورند ..... می‌خوانیم.</p> <p>ت) اگر کلمه یا عبارتی بیش از یک بار در یک بیت استفاده شود ، آرایه ..... به وجود می‌آید.</p>	۱۱				
۱/۵	<p>در بیت‌ها و عبارت‌های زیر ، واج آرایی و واژه‌آرایی را بیابید:</p> <p>الف) گوشه گرفتم ز خلق و فایده‌ای نیست / گوشة چشمت بلای گوشنهنشین است</p> <p>ب) خواب نوشین بامدادِ رحیل / باز دارد پیاده را ز سبیل</p> <p>پ) خیزید و خزارید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است</p> <p>ت) بی عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار / روز فراق را که نهد در شمار عمر</p> <p>ث) دل نیست چو کبوتر که چو برخاست نشیند / از گوشة بامی که پریدیم پریدیم</p> <p>ج) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می‌رود ، ارادت اوست</p>	۱۲				
۰/۵	<p>کدام تساوی از نظر حس و حال فضای شعری و عاطفی درست است ؟</p> <p>الف) گو بهار دل و جان باش و خزان باش ، ار نه / همچو سرمستان به بستان ، پای کوب و دست زن = بار حماسی</p> <p>ب) این مطرب از کجاست که برگفت نام دوست / تا جان و جامه بذل کنم بر پیام دوست = حالت شادی و نشاط</p> <p>پ) معشوقه به سامان شد تا باد چنین بادا / کفرش همه ایمان شد تا باد چنین بادا = مضامون پند و اندرز دارد.</p>	۱۳				
۰/۵	<p>«گروه زبان‌های ایرانی» را تعریف نمایید.</p>	۱۴				
۰/۵	<p>هر یک از توصیف‌های زیر ، درباره کدام یک از تقسیمات زبان‌های ایرانی است ؟</p> <p>الف) این زبان به دو گروه زبان‌های «پارتی» و «پهلوی» تقسیم‌می‌شوند.</p> <p>ب) پس از ورود اسلام به ایران ، زبان فارسی تحول تازه‌ای را پشت سر گذاشت.</p>	۱۵				

۱۶

درست یا نادرست بودن هر یک از موارد زیر را تعیین نمایید:

- الف) زبان ایرانیان پیش از اسلام که ریشه و مادر زبان امروز ایران است، «پارسی» نامیده شد.
- ب) فارسی باستان در دوره هخامنشیان ، رایج بود.
- پ) زبان پهلوی ، زبان رسمی دوران سامانی بود.
- ت) قرن سوم مهمنه ترین دوره تمدن اسلامی ایران بوده است.
- ث) در زمان سامانیان ، بخارا عمدت ترین مرکز فرهنگی بهشمار می آمد.
- ج) حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید.

۰/۵

متن زیر ، درباره کدام کتاب است ؟

« این کتاب ، حدود سال ۳۴۶ قمری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان ، نوشته شد و موضوع آن تاریخ گذشته ایران بود. »

ب) شاهنامه ابو منصوری

الف) ترجمه تفسیر طبری

ت) هزارو یک شب

پ) تاریخ بلعمی

جمع نمره ۲۰

دوستان خوبم ! هرگز سه قدرتی را که همیشه در دسترس هستند، فراموش نکن : عشق ، بخشش و دعا !

به نام خداوند جان و خود

**راهنمای تصحیح درس علوم و فنون ادبی (۱) دبیرستان جمهوری اسلامی منطقه ۱۹ شهر تهران پایه: دهم
تنظيم از مریم افشار طهرانی دبیر ادبیات و زبان فارسی منطقه نوزده شهر تهران**

پ) درست (۰/۲۵)	ب) نادرست (۰/۲۵)	الف) نادرست (۰/۲۵)
-----------------	-------------------	---------------------

ت) نادرست (۰/۲۵)	ث) نادرست (۰/۲۵)	ت) درست (۰/۲۵)
-------------------	-------------------	-----------------

پ) ادبی (۰/۲۵)	ب) فکری (۰/۲۵)	الف) زبانی (۰/۲۵)
-----------------	-----------------	--------------------

ج) لحن (۰/۲۵)	ث) طبیعت (۰/۲۵)	ت) زبانی (۰/۲۵)
----------------	------------------	------------------

۳- زبان شعر ساده است.

- جمله‌ها کوتاه و کامل است.

- کمی واژگان غیر فارسی (لغات عربی و بیگانه کم‌تر به کاررفته است).

- صیاد: واژه غیر فارسی

- کاربرد دستور تاریخی: نمی‌یارست / کم‌انگاشت

- ترکیب‌سازی: حیله‌سازی (شاعر این ترکیب را ساخته و از پیش وجودنداشته است).

سه مورد و هر کدام (۰/۵)	ساده
-------------------------	------

۴- مراعات‌نظیر: دانه و آسیا

- تشخیص: جور فلک

- تشخیص: تحمل دانه

- مثل: دانه چون در آسیا افتاد تحمل بایدش

- کنایه: برآبی رو سفید

- مراعات‌نظیر: قطره، آب، ابر و دریا

- تشخیص نظرداشتن قطره آب

سه مورد و هر کدام (۰/۵)	(۰/۲۵)
-------------------------	--------

۵- تشبیه: دخل به آب (۰/۲۵) / عیش به آسیاب (۰/۲۵)

- تضاد: خرج و دخل (۰/۲۵)

- تعلیمی (اندرزی) (۰/۲۵)

۶- در مصراع اول و دوم بیت اول و مصراع دوم بیت دوم «کنایه» به کاررفته است. (۰/۵)

۷- الف) تشبیه دنیا به چاه پرآفت: ادبی (۰/۲۵)

ب) جمع کلمه «موش» با نشانه «ان»: زبانی (۰/۲۵)

پ) به کارگیری «شهد» در معنی «عسل»: زبانی (۰/۲۵)

ت) کاربرد کهن واژه «شاخ»: زبانی (۰/۲۵)

ث) شبکه معنایی میان «شهد» و «شیرینی»: زبانی (۰/۲۵)

ج) با خواندن آخر حکایت در می‌یابیم که نویسنده نسبت به خوشی‌های زودگذر، نگرش منفی دارد: فکری (۰/۲۵)

ادامه راهنمای تصحیح در صفحه دوم

-٨- الف) بي اعتباري امور دينوي ، نايماداري آن و تحت تأثير آن قرارانگرفتن (يا هر پاسخی نظير اين مفهوم) (+/٥)

ب) سود و زیان (٢٥٪)/ شاد و غمگین (٠٪)

- 9

- 1 •

الف) بُود رستمیش نام و بس سرکش است / گه جنگ جون آب و چون آتش است : حمامی (۰/۲۵)

ب) روی میوشان که بهشتی بود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم : شادی و نشاط (۲۵/۰)

پ) زین درد، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت، قلب لعل و دل سنگ خاره هم : اندوهیار (۰/۲۵)

ت) برگزین: از کارها یا کیزگ و خوب نیک / کن همه دنیا گزین خلق دنیا این گزند: تعلیمی، (۰/۲۵)

ب) شکا، نوشتاری، (۰/۲۵)

١١-الف) واج (٢٥/٠)

ت) تک ار (۲۵ / ۰

ب) بدع لفظي، (٢٥/٠)

^{۱۲}-الف) واژه آرایه (تکرار) «گوشه» (۰/۲۵)

ب) واج آرایی، مصوّت کوتاه « - » (۲۵/۰)

ب) واج آرایی، «ا»، «خ»، «ز»

ت) واژه آراء (تکار) « عمر » (۲۵ / ۰)

ث) هاشم آغا (تکار) «عم» (۲۵/۰)

(٢٨) « . » ، آنها (ز

ادامه، اهنگ، تصویر د، صفحه سوم

۱۳- ب) این مطلب از کجاست که برگفت نام دوست / تا جان و جامه بذل کنم بر پیام دوست = حالت شادی و نشاط (۰/۵)

۱۴- یعنی زبان‌هایی که در ایران و مناطق هم‌جوار آن، از قدیم‌ترین روزگاران متدالوبوده است، ویژگی‌های مشترکی دارند. (۵/۰)

۱۵-الف) فارسی «میانه» (۰/۲۵)

ب) فارسی «نو» یا «دری» «(۲۵/۰)

١٦- الف) درست (٢٥٪)   ب) درست (٢٥٪)   پ) نادرست (٠٪)

ت) نادرست (٢٥/٠)   ث) درست (٢٥/٠)   ج) درست (٢٥/٠)

١٧- گزینه ب) شاهنامه ابو منصوری (۵/۰)

پیوستہ شاد و کامیاب بمانید۔